

ANC mobiliserar mot Cope inför vårens val

Sydafrika går sitt mest spännande val till mötes sedan apartheids fall 1994. Oppositionen är i dag starkare än någonsin. Inte minst utbrytarpartiet Cope väntas locka många väljare den 22 april.

FLAGGORNAN VAJAR, MUSIKEN FLÖDAR och den ena talaren efter den andra visar sitt stöd för partiet. Det är African National Congress, ANC, som presenterar sitt valmanifest. Runt 80 000 personer är samlade på en fotbolls- och friidrottsarena i East London. Alla väntar på partiledaren Jacob Zuma. Så stiger han upp på scenen, i samma gula t-shirt som alla andra ANC-funktionärer, dansar och sjunger så som han brukar. Han börjar sitt tal med att berätta hur mycket ANC gjort sedan de första demokratiska valen. Hur många miljoner som fått hus, el, vatten och barnbidrag.

Däremot säger han ingenting om alla de som *inte* fått något än, alla de 20 miljoner som fortfarande lever i svår fattigdom och som inte skördat frukterna av den nyvunna demokratin. Därefter går han in på valmanifestets prioriterade områden: arbeten, hälsa, utbildning, matsäkerhet och landsbygdsutveckling samt kamp mot korruption och brottslighet.

— **MÅNGA SÄGER ATT ANC** har gått åt vänster, men jag håller inte riktigt med om det. ANC:s valmanifest inför det här valet ser likadant ut som inför tidigare val, säger Ebrahim Fakir, programchef på *Electoral Institution of Southern Africa*.

– Den enda skillnaden är att man i dag inte bara pratar om att skapa arbetstillfällen, utan att arbetet också verkligen ska förbättra livet, till exempel genom inbyggd sjukförsäkring och pension, tillägger han.

Flera andra analytiker är överens om att ANC ändrat sin politik något för att visa att man brutit med Thabo Mbeki som partiet i september förra året tvingade att avgå från posten som landets president. En händelse som resulterade i att *Congress of the People*, Cope, bildades av några av dem som var missnöjda med att Mbeki fick gå.

Mazibuko Jara, konsult och medlem i *South African Communist Party*, SACP, håller inte riktigt med Ebrahim Fakir.

– Jag tycker att ANC har gått lite åt vänster med dessa nya tankar. Det är också det som skiljer ANC från Cope. Cope saknar en socialistisk vinkel i sina program. De har en mer neoliberal ansats. Annars är det ingen direkt skillnad mellan de båda partierna, säger han.

NÅGRA VECKOR EFTER ANC presenterar Cope sitt valmanifest i Port Elisabeth. Ungefär 30 000 personer deltar och Mosi-

Foto: Mari Dahl Adolffsson

uo "Terror" Lekota, partiledare, lovar väljarna att bland annat förändra valsystemet så att presidenten väljs direkt och då inte kan avsättas av det styrande partiet. "Folket ska styra", säger Lekota i sitt tal. Inte konstigt med tanke på hur partiet bildades. Det blir en klar brytning med ANC:s sätt att styra och leda.

Att valet kommer att handla framförallt om ANC och Cope, det är alla överens om. Men många undrar hur väljarna ska tänka och vem de kan lita på. Även om Cope till sitt ledarskikt har rekryterat folk utan tidigare politisk erfarenhet och från många etniska grupper så består partiet till stor del av före detta höj-

dare inom ANC, som själva satt med i den regering som inte lyckades leverera det de lovat till befolkningen. De fattiga (närmare hälften av befolkningen) är en viktig målgrupp för både ANC och Cope. De mest kritiska menar att Cope absolut inte är ett alternativ för de fattiga, just av den anledningen att de satt i den regering som inte lyckades lösa fattigdomsproblematiken.

— **TIDIGARE HAR VÄLJARNA VALT** mycket efter identitet, inte efter klass eller ideologi. Denna gång tror jag att man kommer att gå mer på sakfrågorna och tänka att det parti som verkar gynna mig personligen kommer att få min röst. Eller så röstar jag inte alls för jag tror inte det kan hjälpa mig. Man ser istället civilsamhället och aktivism som möjligheten att göra sin röst hörd, säger Ebrahim Fakir och berättar om en kommun utanför Johannesburg som inte var nöjd med ANC:s agerande. Vid de lokala valen 2006 var valdeltagandet bara tre procent där. Man röstade inte alls. Istället genomfördes demonstrationer och andra aktiviteter för att trycka på regeringen.

– Naturligtvis kommer båda partierna att ge löften till de fattiga, men de kommer att göra det på olika sätt. ANC säger att de ska satsa mer pengar på fattigdomsbekämpning vilket kanske betyder att de är beredda att ta ett underskott i statsbudgeten. Cope kommer hellre att vilja ha ett överskott och satsa på att

underlätta för småföretagare istället för att ge socialbidrag, säger Ebrahim Fakir.

Mazibuko Jara tror inte att Cope kommer att ha så mycket att erbjuda de fattiga.

– Däremot kan det vara många som kommer att rösta på Cope för att de länge velat ha något annat än bara ANC och Cope fyller det gapet. Det var egentligen väldigt smart av dem att sätta på sig en ny kostym, säger han.

BLAND DE VITA SOM INTE RÖSTADE i förra valet, eftersom de tyckte att det inte var någon mening, råder en viss optimism och flera säger att de kommer att rösta i år. En undersökning visar att just minoriteter och unga mellan 20 och 40 år är intresserade av det nya partiet.

Cope satsar på ungdomar genom att till exempel använda internetbaserade Facebook i valkampanjen. Partiet kallar Facebook för landets tionde provins. Och i början av december sa Cope att de hade lyckats locka 428 000 betalande medlemmar. Av dem finns 160 000 i Östra Kap, den viktigaste provinsen för både Cope och ANC.

Däremot tror analytiker inte att de andra oppositionspartierna kommer att ta någon skada av att så mycket fokuseras kring ANC och Cope. Det troligaste är att det blir ANC som förlorar flest röster. Mellan tio och femton procent bedömer analytiker

Sydafrikas största partier

African National Congress, ANC

Valresultat 2004: 69,69 procent
Partiledare: Jacob Zuma

Prioriterar arbetstillfällen, hälsa, utbildning, livsmedelssäkerhet och landsbygdsutveckling samt kamp mot korruption och brottslighet. Större budget och mer inblandning av regeringen i ekonomin är några av nyckelkomponenterna i partiprogrammet. Viktiga punkter är en regeringsledd industriplan med tyngpunkt på att skapa fler jobb samt ett hållbart makro-

ekonomiskt handels- och arbetstagarprogram, som bland annat innehåller sociala skydd, som pension och sjukförsäkring. Dessutom mer pengar till sociala sektorn. Korruptionen ska bekämpas genom att det statliga programmet för upphandling ses över.

Congress of the People, Cope

Valresultat 2004: Deltog inte
Partiledare: Mosiuoa "Terror" Lekota

Copes vision är att sätta fart

på ekonomin genom att tillföra resurser till industrin och jordbruket, förbättra utbildningen och hälsosystemet och bli tuffare i kampen mot brottsligheten.

Partiet vill också se över systemet för kvotering till jobb och menar att man borde se till yrkesskicklighet och kunskap istället för hudfärg.

Partiet vill förändra socialförsäkringen och bland annat införa obligatoriskt sparande till pensionen. Vill förändra valsystemet så att presidenten väljs av folket och inte av det vinnande partiet.

Democratic Alliance, DA

Valresultat 2004: 12,37 procent
Partiledare: Helen Zille

Partiprogrammet kretsar kring partiets prioriterade områden: fattigdomsbekämpning, förbättra kvaliteten på utbildning, förbättra kvaliteten inom hälsovården, bekämpa brottsligheten och skydda konstitutionen. Det ekonomiska programmet innehåller ett lågt inflationsmål, minskat underskott i statsbudgeten, mindre reglerad arbetsmarknad och speciella företagszoner. Partiet vill också stödja arbetsintensiva, exportorienterade företag. Sociala bidrag ska vara kopplade till vissa krav.

att Cope kan få. Det skulle innebära att ANC förlorar sin 2/3 majoritet som har gjort det möjligt för dem att styra parlamentet på egen hand. Kanske kommer de då att tvingas förhandla med oppositionen efter valet.

– Nej, jag tror inte det blir särskilt stor skillnad mot tidigare. ANC har inte brytt sig om oppositionen under de här femton åren sedan första valet. Om de får runt 60 procent av rösterna i år tror jag inte att de kommer att ändra sig. Det är deras politiska stil, säger Mazibuko Jara.

KANSKE HAR ANC INTE LYCKATS med att förändras från en frihetsrörelse till ett politiskt parti?

– Nej. Det syns inte minst i parlamentet. Man ställer till exempel inte särskilt många frågor. Det finns inget dynamiskt diskussionsklimat. Man har också fortfarande en hög nivå av kontroll från ledarna och det bidrar till detta, säger Mazibuko Jara.

Hur resultatet än blir betyder Copes bildande att den sydafrikanska unga demokratin tagit ett steg framåt och många känner hopp inför framtiden.

– Det kommer fortfarande i stor utsträckning att vara ett ANC-val, men Cope markerar en ny positiv utveckling för Sydafrika, avslutar Mazibuko Jara.

MARI DAHL ADOLFSSON

Foto: Mari Dahl Adolfsson

Inkatha Freedom Party, IFP

Valresultat 2004: 6,97 procent
Partiledare: Mangosuthu Buthelezi

Vill vara ett folkets parti, ett gräsrotsparti, utan att stå varken till höger eller vänster. Partiet vill verka i ett land där medborgare har allt de behöver och är fria att leva det liv de vill. Partiet vill stödja familjer och skydda de mest sårbara. Partiprogrammet försöker ta fasta på de framträdande frågorna i landet i dag och spänner från hur man ska bekämpa hiv och brottslighet till hur hälsovården och utbildningssystemet ska förbättras.

United Democratic Front, UDM

Valresultat 2004: 2,28 procent
Partiledare: Bantu Holomisa

UDM vill satsa på att skapa fler jobb genom större tillväxt och genom bättre förutsättningar för entreprenörer, till exempel lägre avgifter. För att bekämpa brottsligheten vill partiet satsa mer på polisen och bygga fler fängelser. Inom utbildningsområdet vill man utbilda fler lärare och samtidigt minska antalet elever i klasserna. Partiet vill bekämpa korruptionen genom en stark ekobrottsmyndighet och förändra valsystemet så att presidenten väljs direkt.

Independent Democrats, ID

Valresultat 2004: 1,73 procent
Partiledare: Patricia de Lille

ID:s politik inriktar sig på social jämlikhet och utveckling. Partiet vill jämna ut de extremt ojämlika förhållanden som fortfarande råder i landet. Kallar sig själva socialdemokrater och vill satsa på infrastruktur och mänsklig utveckling. Vill införa en inkomstsubvention speciellt för unga sydafrikaner samt sänka kostnaderna för småföretagare genom statliga investeringar i till exempel telekommunikation. Förespråkar också socialbidrag.

African Christian Democratic Party, ACDP

Valresultat 2004: 1,6 procent
Partiledare: Kenneth Meshoe

Stödjer sig på kristna värderingar och hopp. Hoppet ställer man till gud och ett kristet demokratiskt värdesystem som upprätthålls genom lagar som förespråkar personlig moral, familjen och grannskapskänsla. Är motståndare till spel, pornografi, homosexualitet, prostitution och abort. Vill införa hårdare straff för brottslingar, bättre villkor för småföretagare och arbetsintensivt storföretagande. Hiv ska bekämpas med kampanjer som motarbetar riskfyllt beteende.